

Gabriel I. Năstase

GESTIUNEA TREZORERIEI ÎNTRINDERII

NOTE DE CURS

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NĂSTASE, GABRIEL I.

Gestiunea trezoreriei întreprinderii : note de curs /

Gabriel I. Năstase. - București : Pro Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-558-7

658.15(075.8)

INTRODUCERE

La nivelul întreprinderii deficitul de trezorerie reprezintă un element esențial dar și o restricție a gestiunii financiare a întreprinderii, în care se concretizează rezultatele modului de realizare a activității și de respectare a echilibrului financiar.

În sens restrâns, **trezoreria netă** este diferența dintre fondul de rulment și nevoia de fond de rulment, respectiv excedentul sau deficitul de trezorerie.

În sens larg, **trezoreria** este diferența dintre suma activelor și a pasivelor de trezorerie. (active de trezorerie: disponibilități bănești – disponibilități în bancă și în casă - , valori mobiliare de plasament – titluri monetare și financiare deținute pe termen scurt -, și efecte comerciale de încasat – cambii, bilete la ordin, cecuri, etc. – *respectiv* pasive de trezorerie: soldul creditor al contului curent, credite de trezorerie și efecte comerciale de plătit).

Noțiunea de trezorerie se referă, cu precădere, la încasări, lichidități, disponibilități bănești în conturi bancare și casa în lei sau devize la un moment dat, degrevate de datoriile trezoreriei, dar în același timp, noțiunea de trezorerie se folosește și pentru a desemna diferența dintre fondul de rulment (FR) și nevoia de fond de rulment (NFR) sau diferența dintre încasări și credite bancare pe termen scurt.

Obiectivul urmărit în gestiunea trezoreriei este asigurarea unui sold zero de trezorerie prin plasarea eficientă, sigură și cu un grad mare de lichiditate a excedentului de trezorerie și prin acoperirea deficitului de trezorerie cu un cost minim al capitalurilor împrumutate. **Atingerea acestui obiectiv** va determina cel mai mic cost al gestiunii de trezorerie (de

oportunitate pentru excedentul de trezorerie și de finanțare pentru deficitul de trezorerie).

În continuare, este necesar, luând în considerare rezultatul exercițiului, să ne punem întrebarea dacă întreprinderile cu beneficii (rezultate pozitive) la încheierea exercițiului financiar au și o trezorerie pozitivă, iar dacă nu este așa care este explicația și cum se pot gestiona resursele și alocările astfel încât deficitul de trezorerie să fie minim.

Una dintre explicații ar fi datorate decalajelor dintre înregistrarea în contabilitate a veniturilor și cheltuielilor dar și a scadențelor plăților și încasărilor, decalaje care pot fi hotărâtoare pentru soarta întreprinderii. O altă explicație ar fi neutilizarea fondurilor permanente ale întreprinderii la finanțarea activelor imobilizate și folosirea acestora la finanțarea activelor circulante cu un cost superior surselor temporare.

Mai trebuie precizat că preocupări intense pentru gestiunea trezoreriei sunt motivate și de unele fenomene exogene de instabilitate economică care afectează microeconomia cum ar fi: creșterea inflației, creșterea ratei dobânzii active, etc., dar și endogene ca de exemplu: scăderea ratelor de rentabilitate economică și financiară, creșterea costului mediu ponderat al capitalului, scăderea capacității de autofinanțare etc. De asemenea datoriile și creanțele în valută au impact direct asupra trezoreriei, impact amplificat de riscul valutar reprezentat de volatilitatea ridicată a ratei de schimb.

În această ordine de idei, gestiunea trezoreriei urmărește două cerințe importante și anume:

- să minimizeze costul capitalului, dacă trezoreria este deficitară impunându-se apelul la credite
- să maximizeze rentabilitatea capitalului, dacă trezoreria este pozitivă impunându-se efectuarea de investiții pe termen

scurt, dar nu în ultimul rând să se obțină o flexibilitate maximă a echilibrului financiar.

Se constată că trezoreria ocazională intervine simultană, atât a deciziei de finanțare, cât și a celei de plasament; alegerea modalităților de finanțare pe termen scurt apare mai importantă decât a formelor de plasament când trezoreria este negativă și invers dacă trezoreria este pozitivă.

Considerăm că analiza la nivelul trezoreriei este reprezentativă în analiza deficitului microeconomic, deoarece credem că cea mai mare parte a falimentelor în România se datorează slăbiciunilor în gestiunea trezoreriei.

CAPITOLUL 1

SISTEMUL DE ORGANIZARE A TREZORERIEI STATULUI

1.1. Înființarea Trezoreriei Statului

1.1.1. Necesitatea înființării Trezoreriei Statului

Măsurile întreprinse, după anul 1989, pentru trecerea la economia de piață, au determinat, în primul rând, modificări esențiale în domeniul finanțelor publice, fără de care nu se putea asigura trecerea la noua economie.

La începutul anului 1990, primele măsuri cu caracter financiar au fost cu privire la modificarea relațiilor dintre unitățile economice și stat, respectiv vărsămintele de profit. Este pentru prima dată când, în România, se stabilește obligația de a vira către stat o parte din profitul realizat, înlocuindu-se sistemul de regularizare totalitar cu bugetul de stat.

În continuare au fost perfecționate pârghiile financiare de mobilizare la buget a unei părți din produsul intern brut, astfel încât să se realizeze o centralizare a repartizării resurselor. Sunt de menționat actele normative care reglementează impozitul pe profit, impozitul pe salarii, precum și renunțarea la impozitul pe circulația mărfurilor și înlocuirea acestuia cu taxa pe valoarea adăugată.

Au fost stabilite noi raporturi între autoritatea centrală și locală pe linia sprijinului financiar ce urmează a fi acordat bugetelor locale. Astfel, bugetele locale au fost echilibrate cu sume defalcate din impozitul pe venit, din TVA și s-au introdus subvențiile cu destinație specială și anume pentru investiții privind

soluționarea problemelor de interes public (apă, termoficare, transport în comun, etc.), precum și pentru protecția socială.

În noul cadru politic, economic, juridic, edificat după 1989, un rol deosebit de important a revenit mecanismului financiar. Acesta trebuie să asigure stabilitatea economică, echilibrele materiale, financiare și valutare ale țării, echilibrul general economic. O componentă importantă a mecanismului financiar o reprezintă finanțele publice.

După anul 1989 a fost adoptată de urgență Legea nr. 10/1991 a finanțelor publice publicată în Monitorul Oficial nr. 23/1991, lege care a constituit o adevărată cartă financiară a României (modificată în anii 1996 și 2002). Cea mai mare parte este consacrată principiilor de elaborare, aprobare și execuție a bugetului public național. Legea instituie noțiunea de buget de stat în loc de buget unic național. Pentru prima dată, legea conferă o adevărată autonomie bugetelor ce compun bugetul general.

În același context, au fost perfecționate relațiile cu bugetul de stat în ceea ce privește asigurarea echilibrării bugetelor locale.

Avându-se în vedere perioada de tranziție și faptul că unele sectoare din sfera administrației centrale de stat nu dispun de surse bugetare suficiente, prin legea finanțelor publice s-a statuat înființarea unor fonduri cu destinație specială, care, începând din anul 2000, s-a trecut la desființarea lor prin includere în bugetul de stat, în scopul asigurării unui control mai riguros asupra modului în care se cheltuiesc banii publici.

În domeniul execuției financiare au fost aplicate măsuri cu caracter de reformă prin care să se asigure condiții optime pentru administrarea resurselor financiare ale statului.

Până în anul 1989 execuția de casă a bugetului de stat era efectuată de către Banca Națională a României, Ministerului Finanțelor Publice îi revenea numai rolul de conducere a execuției

bugetare și de încheiere a contului general anual de execuție bugetară.

Datorită schimbărilor intervenite în organizarea și funcționarea sistemului bancar în România statul și-a revizuit, în funcție de interesele pe care le urmărește, modul de organizare și funcționare a execuției bugetare. Astfel, s-a trecut de la execuția de casă prin Banca Națională la execuția de casă prin sistemul trezoreriei statului integrat în activitatea Ministerului Finanțelor Publice.

Prin acest sistem au fost create condițiile necesare ca organele abilitate ale statului să supravegheze în mai bune condiții constituirea resurselor financiare publice și utilizarea acestora în scopul pentru care au fost alocate.

1.1.2. Premisele înființării Trezoreriei Statului

Premisele care au creat cadrul favorabil înființării trezorerie, în România, au fost:

1. reorganizarea băncilor și consecințele acesteia asupra finanțelor publice;
2. schimbarea concepțiilor privind administrarea și utilizarea resurselor financiare publice;
3. cerințele și posibilitățile reale de asigurare a echilibrului finanțelor publice, prin intervenții pornite în fazele de urmărire a execuției bugetare;
4. autonomia bugetului asigurărilor sociale de stat, în contextul prevederilor Legii finanțelor publice;
5. întărirea autonomiei finanțelor locale, la nivelul bugetelor acestora din subdiviziunile administrației teritoriale, în cadrul județelor, potrivit Legii administrației publice locale;
6. înființarea și funcționarea fondurilor speciale, prin autonomizarea bugetelor acestora;
7. creșterea și diversificarea sistemului veniturilor proprii.

Până în anul 1990, execuția de casă a bugetului de stat se efectua prin Banca Națională a României, care avea stabilite, prin lege, următoarele atribuții:

- încasarea veniturilor bugetare și evidențierea acestora pe capitole, subcapitole, plătitori, efectuarea plăților de casă, pe capitole de cheltuieli, pe ministere și instituții subordonate;
- exercitarea controlului asupra eliberării fondurilor de la bugetul de stat în numerar și în cont către instituțiile publice pentru acoperirea cheltuielilor aprobate, în limita creditelor bugetare deschise pe destinații de Ministerul Finanțelor Publice;
- păstrarea conturilor de disponibilități ale bugetelor locale, ale instituțiilor publice, ale agenților economici ce au conturi deschise la trezorerie;
- transmiterea informațiilor către Ministerul Finanțelor Publice privind execuția bugetară.

În **reorganizarea sistemului bancar**, *momentele importante* sunt:

• **crearea cadrului juridic pentru separarea activității Băncii Naționale ca bancă centrală** cu un înalt grad de independență;

Astfel, începând din anul 1991, Banca Națională a României a devenit instituția unică de emisiune monetară a statului, de stabilire a politicii monetare, de credit și valutară, de gestionare a rezervelor valutare oficiale și de supraveghere a activității celorlalte bănci.

• **Înființarea Băncii Comerciale Române**, prin Legea nr. 31/16 nov. 1990 privind societățile comerciale, care a preluat de la Banca Națională conturile de disponibilități și de credite pe termen scurt ale agenților economici, conturile de venituri și de cheltuieli ale bugetului de stat, ale bugetului asigurărilor sociale de stat, ale bugetelor locale, precum și conturile instituțiilor publice;

• **Înființarea Trezoreriei Statului, în anul 1992**, care, prin sistemul trezoreriilor locale, a preluat atribuțiile execuției de casă a bugetului public de la Banca Comercială, la care s-au adăugat noi atribuții rezultate din reorganizarea finanțelor publice.

Argumentele favorabile înființării Trezoreriei finanțelor publice sunt:

- Desfășurarea execuției bugetare prin mai multe bănci creează dificultăți în ceea ce privește controlul asupra operațiilor, complică fluxurile monetare și prelungește termenele de raportare a datelor de execuție, influențând negativ urmărirea execuției și a echilibrului bugetar;

- În contextul prezentat, de ample modificări și de cerința rezolvării problemelor noi apărute, s-a elaborat cadrul legislativ pentru exercitarea de către Ministerul Finanțelor Publice a atribuțiilor ce-i revin în domeniul finanțelor publice prin crearea unui sistem propriu pentru urmărirea execuției bugetare, cu ajutorul căruia să coordoneze problemele politicii financiare de care răspunde;

- În conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 78/1992¹, Ministerul Finanțelor Publice a fost autorizat să înființeze trezorerii în cadrul organelor financiare subordonate, și anume: direcții generale ale finanțelor publice județene și a municipiului București, administrații financiare;

- Prin legea nr.82/1991² s-a prevăzut organizarea contabilității trezoreriei finanțelor publice în cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor și a unităților sale subordonate;

¹ Hotărârea Guvernului nr.78/15.02.1992 privind organizarea și funcționarea trezoreriei finanțelor publice publicată în M.O. nr.30/28 feb.1992, cu modificările ulterioare.

² Legea nr. 82/24.12.1991 privind contabilitatea republicată în Monitorul Oficial Partea I, nr. 48/14 ianuarie 2005